

Open Letter by the Editor-in-Chief: Declaration of Academic Freedom (Scientific Human Rights)
The Bulgarian Translation*

Декларация за Академична Свобода (Научни Човешки Права)

Клауза 1: Предисловие

Началото на 21-ви век отразява по-силно от всякога в историята на човечеството, дълбочината и значимостта на ролята, която науката и технологиите имат в човешките дела.

Мощното нахлуване на модерната наука и технологии в различни отрасли дава общоприетото впечатление, че бъдещи ключови открития са възможни принципно и единствено от големи правителствени или корпоративно финансирани изследователски групи, които имат достъп до изключително скъпа апаратура и орда от помощен персонал.

Това общоприето впечатление обаче е митично, и не отразява истинската природа на това как се правят научни открития. Големи и скъпи технологични проекти, без значение колко сложни, са всъщност резултат на приложението на проникателни научни прозрения на малка група от отдадени на науката изследователи или самостоятелни учени, често работещи в изолация. Учен, който работи сам, сега и в бъдеще, точно както и в миналото, ще може да прави открития, които значимо могат да повлияят на съдбата на човечеството и да променят лицето на цялата планета, която ние толкова незначително обитаваме.

Фундаментални открития по правило се правят от индивиди, които работят в подчинени позиции в правителствени агенции, изследователски и образователни институции, или комерсиални предприятия. Следователно изследователят често е подтискан от институционните или корпоративни директори, които работещи под друга агенда (дневен ред), се опитват да поемат контрол и да прилагат научните открития за лична или корпоративна изгода, или себевъзвеличаване.

Историята на научните открития е пълна със случаи на подтискане и подигравки към учения дръзнал да се противопостави на установените догми, но в които през следващите години правотата на учения е била доказана чрез неумолимия марш на практическата необходимост и жаждата за интелектуално развитие. Също така историята е пълна и със случаи на мръсен и петнящ плагиат

*Original text published in English: *Progress in Physics*, 2006, v. 1, 57–60. Online — <http://www.ptep-online.com/>

Автор на оригиналния текст е Димитри Рабунски, главен редактор на списание *Progress in Physics*. E-mail: rabounski@yahoo.com

Преводът на Български език е направен от Данко Димчев Георгиев. E-mail: dankomed@gmail.com

аризъм и преднамерено фалшиво представяне на факти, престъпно извършено поради безскрупулност, мотивирана от завист и користолюбие. Така е и днес!

Целта на тази Декларация е да подкрепи и развие фундаменталната доктрина защитаваща, че научните изследвания трябва да са независими от скрито или открито подтискащо влияние от бюрократични, политически, религиозни или наказателни директиви, и че създаването на наука е човешко право не по-малко от други основни човешки права, които вече са разисквани в различни международни спогодби и международни закони.

Всички учени с подобно мислене нека се придържат към тази Декларация в знак на солидарност с международната научна общност, и нека уважат правото на населението на Земята на неокковано от догми създаване на наука, всеки според собствените индивидуални възможности и предпочитания, за да може да се развива науката, и всеки, като порядъчен гражданин в този непорядъчен свят, да има шанс да допринесе максимална полза за човечеството.

Клауза 2: Кой е учен

Учен е всеки човек, който прави наука. Всеки човек, който сътрудничи с учен в развитието и представянето на идеи и данни в научните изследвания или прилагането им, е също учен. Наличието на професионална квалификация не е пререквизит за да може човек да бъде учен.

Клауза 3: Къде се прави наука

Научни изследвания могат да бъдат извършвани абсолютно навсякъде, например на работното място, в процес на образование, по време на спонсорирана академична програма, в научни групи, или самостоятелно къщи провеждайки собствено проучване.

Клауза 4: Свобода на избор на изследователска тема

Много учени работещи за високи научни звания или в други изследователски програми на научни институции като университети и институти за напреднали изследвания, биват възпрепятствани да работят по изследователска тема по собствен избор от висши академични и/или административни представители, не поради липса на необходимата техника, а поради това че академичната йерархия и/или други органи просто не одобряват проучва-

нията, които могат да се противопоставят на общоприетата догма, любима теория, или поради финансирането на други проекти, които иначе биха могли да бъдат дискредитирани от предложеното проучване. Авторитетът на ортодоксалното мнозинство често бива използван за да потопи начинанията за дадено научно проучване, само и само за да не бъде разстроен бюджета. Тази общоприета практика на обмислено подтискане на свободната научна мисъл е ненаучна в своята екстремност, а освен това е и престъпна. Тя не може да бъде толерирана.

Учен работещ за някаква академична институция, власт или агенция, трябва да бъде абсолютно свободен да избира изследователска тема, ограничена само от материалната база и интелектуални възможности, които могат да бъдат предоставени от институцията, агенцията или властта. Ако учен провежда изследвания като част от сътрудническа група, ръководителите на проекта и водачите на група трябва да бъдат ограничени само до съвещателна и консултативна роля във връзка с избора на подходяща изследователска тема от учен в групата.

Клауза 5: Свобода на избор на изследователски методи

Често бива оказван натиск върху учения от административния персонал или по-старши академици във връзка с дадена изследователска програма провеждана в академична среда, за да се принуди учения да използва други методи от тези които той е избрал, без друга причина освен лични предпочитания, пристрастие, институционална политика, редакторска диктатура, или колективна власт. Тази практика, която е доста разпространена, е преднамерено отричане на свободата на мисълта и не може да бъде разрешена.

Некомерсиален или академичен учен има правото да развива изследователска тема по всеки рационален начин, който учения смята за най-ефективен. Финансовите решения относно това как ще се обезпечи изследването са собствен проблем на учения.

Ако некомерсиален или академичен учен работи като член на колаборативен некомерсиален или академичен колектив от учени, то лидерите на проекта и ръководителите на изследването трябва да имат само съвещателна или консултативна роля и не трябва да повлияват, променят или ограничават изследователските методи или изследователската тема на учен от групата.

Клауза 6: Свобода на участие и сътрудничество в научните изследвания

Налице е значим елемент на институционално съперничество в практиката на съвременната наука, съпътствано от елементи на лична завист или запазване на репутацията на всяка цена, независимо от научната действителност. Това често възпрепятства учените да отбел-

язват помощта на компетентни колеги от съпернически институции или такива без академично работно място. Подобна практика също е преднамерено възпрепятстване на научния прогрес.

Ако некомерсиален учен иска помощ от друг човек, и този човек е съгласен, то ученият има свободата да покаже този човек и да използва всякаква и цялостна помощ, при положение, че помощта е в рамките на предоставения изследователски бюджет. Ако помощта не зависи от предоставения бюджет, то ученият има правото да наеме като асистент даден човек по собствена преценка, свободен от възпрепятстване от който и да е било.

Клауза 7: Свобода за несъгласие в научна дискусия

В резултат на скрита завист или направени капиталовложения, модерната наука ненавижда откритата научна дискусия и с желание забранява тези учени, които поставят под въпрос ортодоксалните възгледи. Много често учени с доказани качества, които показват проблеми в общоприета теория или интерпретация на данни, биват наричани ненормални, за да могат техните възгледи да бъдат игнорирани. Те биват подложени на присмех публично или в частна кореспонденция, систематично не биват допускани за участие в научни конгреси, семинари или колоквиуми, за да не могат техните идеи да имат слушатели. Преднамерена фалшификация на данни или изопачаване на дадена теория, сега са често оръжие в арсенала на тези които безскруполено целят подтискането на определени научни или исторически факти. Формирани международни комитети съставени от научни мерзавци сега провеждат и оглавяват научни конгреси на които могат да участват само последователи, които представят статии без значение от качеството на съдържанието им. Тези комитети използват крупни суми от общественния бюджет за да спонсорират собствените си проекти употребявайки измама и лъжи. Всяко възражение към техните предложения, което е базирано на научни аргументи бива заглушавано с всички налични средства, за да могат парите да продължават да текат в собствените научноизследователски сметки, по този начин гарантирайки им добре платено собствено работно място. По тяхна повеля част от противопоставилите се учени биват изхвърляни от работното място, други биват възпрепятствани от успешно уговаряне на научни мероприятия чрез изградена мрежа от корумпирани съучастници. В някои ситуации учени биват изхвърляни от конкурси за висши образователни програми, например докторантири, за това че са изразили идеи които подкопават дадена модна теория, независимо от това колко е отдавнашна тази ортодоксална теория. Фундаментален факт е, че никоя научна теория е непоклата или неприкосновена, следователно всяка теория е отворена за дискусия и повторно оценяване. Това обаче е забранено от споменатите

международни комитети. Те също така игнорират факта, че даден феномен може да има множество правдоподобни обяснения, и злостно дискредитират всяко обяснение което не е в унисон с тяхното ортодоксално мнение като без да се колебаят използват ненаучни аргументи за да оправдаят пристрастните си убеждения.

Всички учени трябва да бъдат свободни да обсъждат собствените си изследвания както и изследванията на други учени без страх от публично или лично безпричинно осмиване, без страх от това да бъдат обвинени, очернени, поставени под съмнение, или да бъдат дискредитирани по друг начин от безпочвени твърдения. Никой учен не бива да бъде поставян в положение в което прехраната или репутацията му да бъдат рискувани само заради изказването на научно мнение. Свободата за научно изразяване трябва да е първостепенна. Употребата на власт за отхвърлянето на научен аргумент е ненаучна и не трябва да бъде използвана за заблуда, потискане, заплашване, отлъчване от обществото, или по друг начин насилва или оковава учения. Преднамереното потискане на научните факти или аргументи, както чрез действие така и чрез бездействие, а също и преднамереното подправяне на фактите за да подкрепят аргумент или дискредитират противопоставящ се възглед, е научна измама, която е равна на научно престъпление. Принципите на доказване трябва да водят всяка научна дискусия, независимо дали доказателството е физично, теоретично (математическо), или комбинация от двете споменати.

Клауза 8: Свобода на публикуване на научни резултати

Окаяно и жалко цензуриране на научни статии сега се е превърнало в стандартна практика на редакторските бордове на важни списания и електронни архиви, и тяхната банда от набедени експертни рецензенти. Рецензентите в голяма част са предпазени от гарантираната анонимност така че авторът не може да е сигурен в тяхната компетентност. Статии сега рутинно се отхвърлят поради това, че авторът не е съгласен или се противопоставя на общоприето предпочитана теория или преобладаваща правоверност. Много статии сега се отхвърлят автоматично само защото сред авторите се появява името на учен, който е имал пререкания с редакторите на списанието, рецензентите, или други експертни цензори, като въобще и не се поглежда съдържанието на отхвърлената статия. Съществуват “черни листи” на инакомислещи учени и този лист се разпространява между редакторските бордове на списания които имат един и същ участващ редактор. Всичко това спомага за голямо пристрастие и престъпно потискане на свободната мисъл, и би трябвало да бъдат заклеймени от международната научна общност.

Всички учени трябва да имат право да представят техните научни резултати, изцяло или частично, на съот-

ветни научни конференции, както и да ги публикуват в отпечатвани научни списания, електронни архиви, или всякаква друга медия. Никой учен не трябва да получава отказ за публикуване на изпратена от него работа просто защото е подложил на въпрос мнението на сегашното мнозинство, съществува конфликт с мнението на редакторския борд, подкопава устоите на текущи или планирани от други учени изследвания, е в конфликт с някаква политическа догма, религиозно изповедание, или личното мнение на някого, и никой учен не трябва да бъде поставян в “черна листа”, цензуриран или недопускан да публикува поради някого си. Никой учен не бива да блокира, модифицира, или по друг начин възпрепятства публикацията на работа на друг учен поради каквото и да е било обещан подкуп.

Клауза 9: Съавторство на научни статии

Слабо пазена тайна в научните кръгове е, че много съавтори на научни статии всъщност имат малък или даже никакъв принос относно докладваните в публикацията резултати. Много ръководители на докторанти например нямат нищо против да си поставят името заедно с автора на който те са ръководители. В много от случаите човекът, който пише статията е интелектуално понапред от формалния си ръководител. В други случаи, отново заради желание за именитост, репутация, пари, престиж и други подобни, не участвали в проучването хора биват включвани в статията като съавтори. По този начин действителния автор може да отговаря на противопоставени алтернативни възгледи но само с риск след това да бъде наказан по някакъв начин, или рискува да не получи научната си степен. Много всъщност биват изхвърлени и не завършват научната си степен поради тази причина. Такава безобразна практика не може да бъде толерирана. Само хора, които са отговорни за изследването трябва да бъдат официално обявени за съавтори.

Никой учен не трябва да кани друг човек да бъде включен и никой учен не бива да позволява да бъде включен като съавтор на научна статия, ако те не са допринесли значимо за резултатите публикувани в статията. Никой учен не бива да позволява да бъде насилен от представител на дадена академична институция, корпорация, правителствена агенция, или друг човек, за да бъдат имената на тези хора включени като съавтор в изследване проведено от учения в което те не са допринесли значимо, както и учения не бива да предоставя името си за употреба като съавтор в замяна на подаръци или друг подкуп. Никой човек не бива да убеждава или да се опитва да убеждава учен, по каквото и да е било начин, за да може името на учения да бъде включено като съавтор на научна статия относно резултати за които учения не е допринесъл значимо.

Клауза 10: Независимост на учения от връзки с институция

Много учени сега биват наемани с краткотрайни договори. С прекратяване на трудовия договор се прекратява и академичната връзка с дадена институция. Честа политика на редакторските бордове на списания е да не публикуват статии на хора без връзка с академична или комерсиална институция. Поради липсата на връзка с институция много възможности остават недостъпни за учения, а също така шансовете му да представя лекции и статии на конференции биват редуцирани. Това е порочна практика, която трябва да бъде спряна. Науката не признава връзките с институция.

Нито един учен не бива да бъде възпрепятстван да представя статии на конференции, колоквиуми или семинари, да публикува резултатите си във всякаква медия, да има достъп до академични библиотеки или научни публикации, да посещава научни срещи, да чете лекции, да иска връзка с дадена академична институция, научен институт, правителствена или комерсиална лаборатория, или друга организация.

Клауза 11: Отворен достъп до научна информация

Повечето специализирани книги относно научна информация, както и много научни списания, имат малка или не носят никаква печалба, така че комерсиални издателски къщи не желаят да публикуват такива творби без да им се заплати от академичната институция, правителствена агенция, филантропска фондация, или други подобни. При такива обстоятелства комерсиалните издателски къщи трябва да предоставят свободен достъп до електронните версии на публикуваните научни материали, и да се борят да редуцират цената на отпечатаните от тях публикации до минимум.

Нека всички учени се борят за осигуряване на неплатен достъп до техните научни публикации, или ако това не е възможно, то достъпът да е на минимална цена. Всички учени трябва да предприемат активни мерки, за да могат техните специализирани книги да бъдат достъпни на възможно най-малка цена по този начин правейки научната информация широко достъпна за международното научно общество.

Клауза 12: Морална отговорност на учените

Историята ни учи, че научните открития се използват както за добро така и за зло, за полза на едни и разоряване на други. Тъй като прогресът на науката и технологията не може да бъде спряна, то трябва да бъдат предприети мерки за ограничаване на потенциални злосторни приложения. Само демократично избрано правителство, свободно от религиозни, расистки или други предразсъдъци,

може да охранява цивилизацията. Единствено демократично избрано правителство, трибунал или комитет могат да охраняват правото на свобода на научно създаване. Днес, различни недемократични страни или тоталитарни режими активно провеждат изследвания в областта на ядрената физика, химия, вирусология, генетично инженерство, и други науки, за да могат да продуцират ядрено, химическо или биологическо оръжие. Нито един учен не бива да сътрудничи на недемократични страни или тоталитарни режими. Всеки учен принуден да работи за разработка на оръжие на такива страни трябва да намери начин и средства да забави развитието на изследователските програми и да редуцира научната производителност, за да може цивилизацията и демокрацията да възтържествуват.

Всички учени носят морална отговорност за собствените научни разработки и открития. Нито един учен не бива доброволно да се въвлече в дизайн или конструкция на каквито и да е било оръжия за недемократични страни или тоталитарни режими, или да позволява неговите научни умения и знание да бъдат приложени за разработване на нещо което може да навреди на човечеството. Ученият трябва да живее с мисълта, че всяко недемократично правителство или незачитане на човешките права е престъпление.

Март 12, 2007